

Джерела та література

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Белікова С. О. Підстави представництва прокурором інтересів дітей у виконавчому провадженні / С.О. Белікова // Право і суспільство. – 2015. – №1. – С. 63-68.
3. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
4. Цивільний процесуальний кодекс України: прийнятий 18 березня 2004 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/page>

Максим Ткаченко

ДОГОВІР ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА НАУКОВОЇ ПРОБЛЕМИ

Договір довічного утримання відіграє важливу роль в українському суспільстві впродовж досить таки тривалого часу. Це пов'язано з тим, що до кожної людини зазвичай приходять старість, або за певних обставин їй стає потрібен догляд, але не завжди є можливість його безкорисного отримання, тобто не всі громадяни мають таку родину, яка надасть піклування у скрутну хвилину. І саме в такому випадку стає у нагоді зазначений договір, за яким відчужувач, тобто особа, якій потрібен догляд, вдається до передачі певного належного йому майна, а натомість отримує необхідний догляд чи допомогу.

Питання укладення, виконання і розірвання договору довічного утримання є предметом багатьох наукових дискусій і в умовах сьогоденної складної ситуації в Україні є актуальним. Уже зараз є підстави стверджувати, що договір довічного утримання є найбільш доцільною формою передачі майна взамін на утримання та догляд. Бо ж, порівняно із альтернативним спадковим договором, – і укладається, і виконується без суттєвих недоліків.

Однак, інститут довічного утримання недостатньо досліджений в українській юридичній науці. Загальна характеристика договору довічного утримання міститься лише в підручниках і навчальних посібниках із цивільного права. У дисертаційній роботі О.М. Великорода 2006 р., присвяченій дослідженню інституту довічного утримання [1], розглянуто питання правової характеристики договору довічного утримання, досліджено питання елементів договору довічного утримання, юридичні тонкощі забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду) та відповідальності за порушення його умов. Однак недостатньо повно у цій роботі були розкриті питання

стосовно особливостей суб'єктного складу договору довічного утримання, його змісту, підстав і правових наслідків розірвання договору довічного утримання, визнання його недійсним тощо.

Отже, вважаємо, що в цивільному праві України нагальною є потреба здійснення наукового дослідження, в якому б предметно йшлося про договір довічного утримання з погляду сучасного рівня правничої теорії та практики.

Таке дослідження, поза будь-якими сумнівами, має стати науковим підґрунтям для вдосконалення чинного законодавства, що регулює відносини довічного утримання (догляду). Про актуальність обраної теми дослідження свідчить і неоднозначна судова практика щодо вирішення спорів, пов'язаних із розірванням та визнанням недійсними договорів довічного утримання.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять праці відомих українських і зарубіжних цивілістів, правознавців різних галузей права [2-10]. Метою такого дослідження є розробка теоретичних і практичних питань правового регулювання договору довічного утримання й обґрунтування пропозицій, спрямованих на вдосконалення чинного цивільного законодавства в цій сфері та практики його застосування.

Для досягнення зазначеної мети в межах дисертаційного дослідження потрібно приділити увагу вирішенню таких завдань:

- визначити стан наукового вивчення договору довічного утримання;
- проаналізувати становлення та розвиток інституту довічного утримання;
- з'ясувати правову природу договору довічного утримання і його місце в системі цивільно-правових договорів України;
- проаналізувати зарубіжне законодавство, яке регулює відносини довічного утримання;
- з'ясувати істотні умови договору довічного утримання;
- встановити особливості суб'єктного складу договору довічного утримання;
- охарактеризувати права та обов'язки сторін за договором довічного утримання;
- встановити особливості укладення, зміни та припинення договору довічного утримання;
- проаналізувати підстави і правові наслідки визнання договору довічного утримання недійсним;
- розробити пропозиції, спрямовані на удосконалення чинного законодавства України щодо правового регулювання договору довічного утримання.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у зв'язку з укладенням, виконанням та припиненням договору довічного утримання. Предметно ж ідеться про сам договір довічного утримання (догляду).

Відповідно до поставленої мети і завдань у дисертаційному дослідженні потрібно скористатися низкою загальнонаукових та спеціальних методів. Серед них: методи аналізу, синтезу й узагальнення – задля опрацювання наукової літератури; історико-генетичний метод, завдяки якому виникає можливість дослідити витoki договору довічного утримання (догляду) та поглядів цивілістів різних часів щодо цього договору; порівняльний метод – для порівняння зарубіжного та вітчизняного цивільного законодавства щодо відносин довічного утримання; формально-юридичний метод, який є корисним при аналізі змісту правових норм, що регулюють відносини, які виникають у зв'язку з укладенням, зміною та припиненням договору довічного утримання; низка прикладних методів, потрібних у процесі обробки емпіричних даних судової практики.

Висновки і пропозиції такої дисертації будуть ґрунтуватися на вимогах формальної логіки щодо визначеності, несуперечливості, послідовності та обґрунтованості суджень і здійснюватися в межах загальнотеоретичних і цивільно-правових конструкцій з використанням понятійного апарату цих наук. Основні положення і висновки, подані у роботі, певна річ, мають ґрунтуватися на аналізі чинного законодавства України у сфері цивільно-правового регулювання договору довічного утримання, досягнень правової науки, а також – на аналізі зарубіжного законодавства у відповідній сфері відносин. Надто – з огляду на євроінтеграційні устремління Української Держави.

Наукова новизна одержаних результатів полягатиме передовсім у комплексному дослідженні інституту довічного утримання (догляду), з урахуванням сучасного законодавства, а також – в аналізі проблем цивільно-правового регулювання відносин, пов'язаних з укладанням, виконанням та припиненням договору довічного утримання на сучасному етапі. Безумовно, основні положення такого дисертаційного дослідження можуть а мають бути використані у навчальному процесі під час викладання навчальної дисципліни “Цивільне право”.

Джерела та література

1. Великорода О.М. Договір довічного утримання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О.М. Великорода ; НДІ приват. права і підприємництва Акад. прав. наук України. – К. , 2006. – 24 с.
2. Гордон М.В. Радянське цивільне право. Частина 2. – 2-ге видання. – Х. : Вид-во Харківського ун-ту, 1966. – 315 с.
3. Иоффе О.С. Обязательственное право. – М. : Юрид. литература, 1975. – 880 с.
4. Зобов'язальне право: теорія і практика. Навчальний посібник. / За ред. О.В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 912 с.
5. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга 2: договоры о передаче имущества. – М. : Статут, 2000. – 800 с.
6. Космін Ю.П. Договір довічного утримання // Право України. – 2000. – №2. – С. 69-71.

7. Великорода О.М. Становлення інституту довічного утримання // Право України. – 2003. – №12. – С. 122-125.
8. Великорода О.М. Інститут довічного утримання в законодавстві країн СНД // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – №2. – С. 67-69.
9. Закон України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень” у редакції від 1 липня 2004 року зі змінами і доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №51. – Ст.553.
10. Лаптош М.В., Куртакова А.О. Договір довічного утримання: питання теорії // Трипільська цивілізація. – 2012. – №8(11). – С. 58-62.

